

Om flygfyrar, luftleder och Jönköpings gamla flygplats

Jönköping, 2019-10-22. Bo Justusson.

På 1930-talet anlades Luftleder med
flygfyrar med roterande strålkastare,
och hjälplandningsplatser.

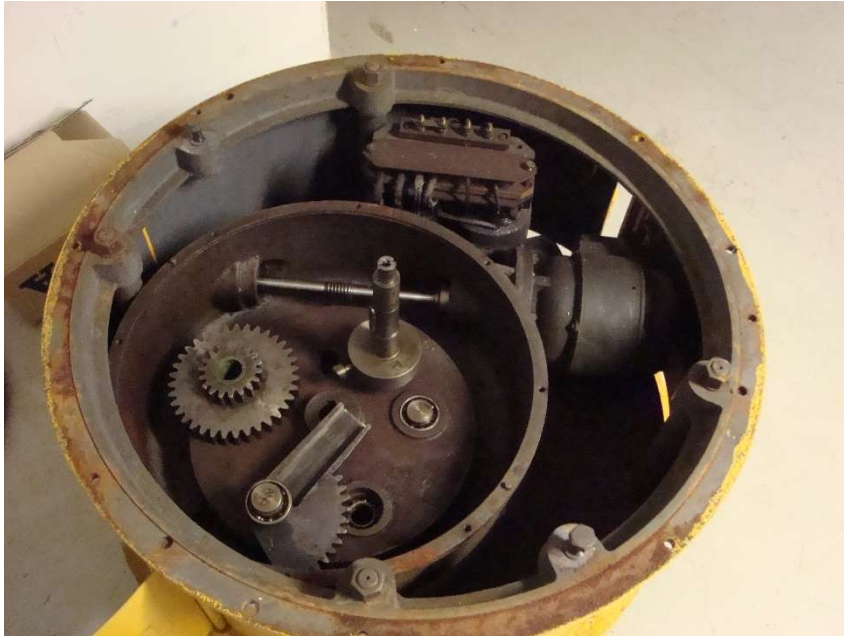
Bilder från: www.justus2.se/flyg

Fyrstrålkastare 163 i Jönköping

Flygning nr 5 1934

Bilder från reparationen

Fyrmysterier: Har nr 163, men Ekebergfyren hade nr 113.
Varifrån? - Till Axamo år 1991! - Ekebergfyren revs ca 1961.
Adresslapp: AGA och Harplinge?
Varför trasig? När och var sönder?   Forskning återstår!
Nytt 23 okt: troligen från LFV Arlandasamlingar.

Nattpostflyg Ju W33 – Start Barkarby. Öppen cockpit! Ej blindflyg först.

Junkersplan vanligast!

Monterades i Sverige efter VK1!

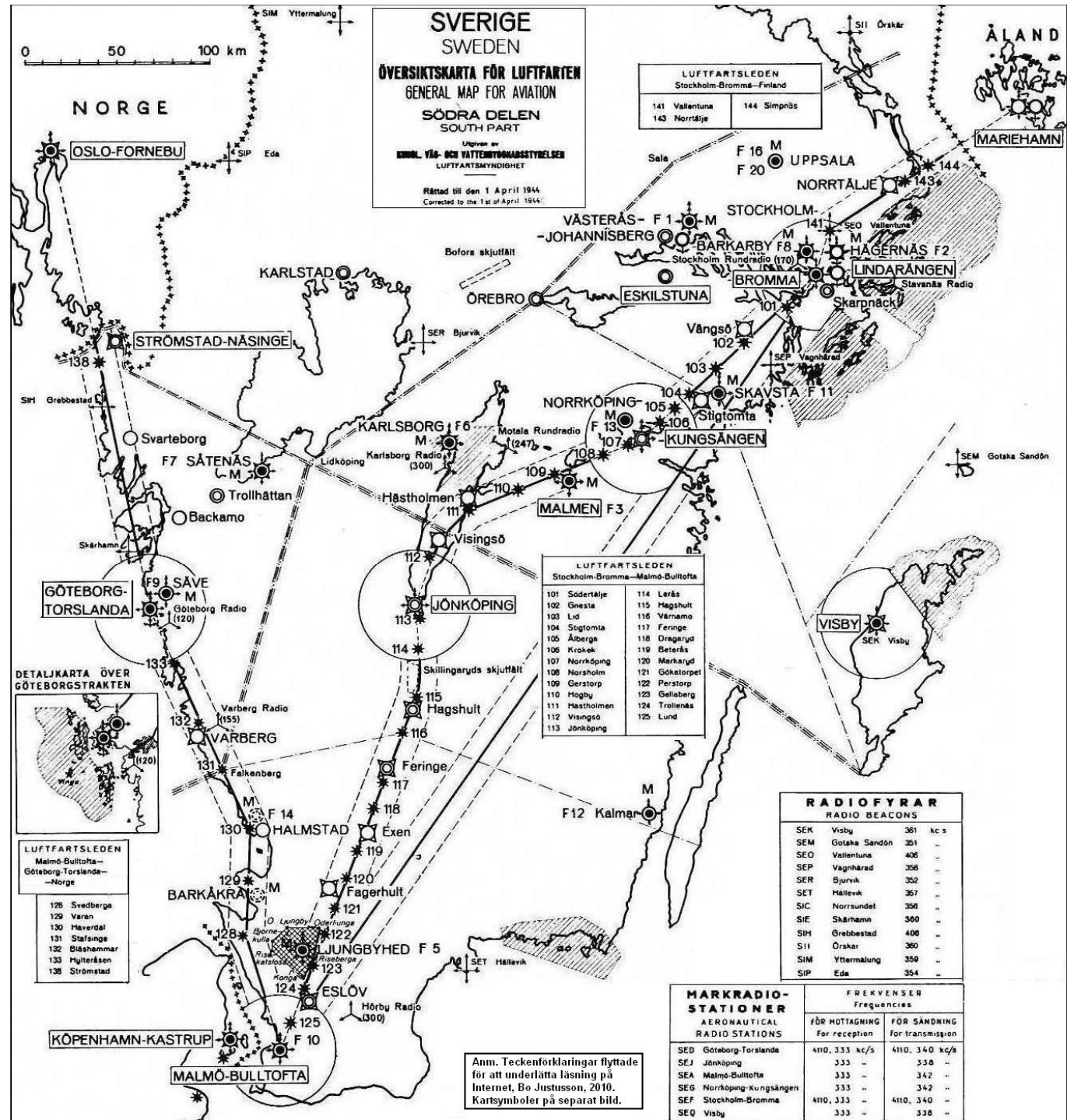
Ju W34 i Arlandasamlingarna, med vingar 2019

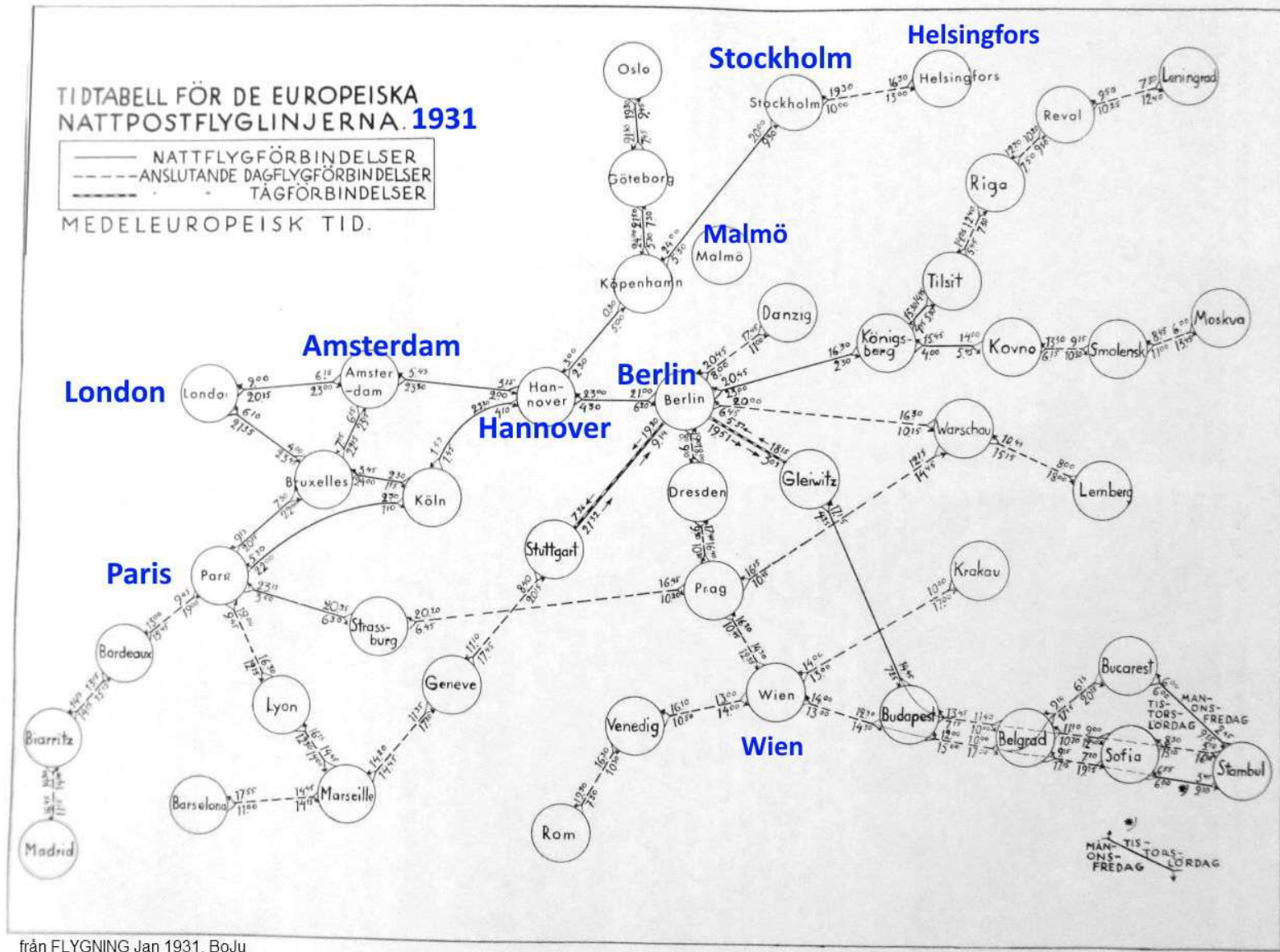
Flygleder, karta 1944

1. Stockholm – Malmö
2. Göteborg – Malmö
3. Stockholm – Åland - Helsingfors

Flygfyrar,
Flygplatser,
Hjälplandnings-
fält

Nattpostflyg i Europa på 1930-talet

från FLYGNING Jan 1931, BoJu

Nattflyg var farligt – flera dödsolyckor

562. ABA:s första stora olycka hände natten mellan 30.—31. augusti 1932 då trotjänaren "SVEALAND", Junkers G. 23 totalförstördes vid Tubergen vid holländsk-tyska gränsen. Nattpostpionjären K.B. Liljeberg och radiotelegrafisten Nils Uttergård förolyckades. / The first major disaster for ABA was the crash of the night mail plane from Amsterdam to Malmö at Tubergen on the Dutch-German frontier August 30—31st 1932. The Junkers G. 23 "SVEALAND" struck a factory-chimney in bad weather and the night mail pioneerpilot K.G. Liljeberg was killed together with the radio operator Nils Uttergård.

Norrtälje, flygfyr på gamla vattentornet (2005)

© Eber Ohlsson 2005

Fyren plockas ner för renovering 2010

El-utrustning och växellåda

Strålkastaren, prismor, lampor - byts vid fel

Fyren nyinvigd, jan 2011

2014 även rutschbana till nya badhuset

Fyr 103 i Lid, Sörmland

**- Vanligast var fyr med
järnmast.**

**Fyra betongfundament:
ett under masten,
tre för stagen.**

Bra bild från 1930-talet.

**En mast är bevarad vid
LFV i Norrköping!**

Inventering av flygfyrplatser

Jag och ett 20-tal andra har hjälpts åt

- Småland bl.a.:
  - Håkan Hedbjörk
  - Agne Rybeck
  - Tommy Karlberg
  - Martin Forsberg
- Skillingarydsgruppen
Inge Bergström, Nils Bondeson,
Kåre Boberg, Per Bunnstad,
Gustav Lindström, Arne Andersson,
även gamla
foton.
- Egna minnen m.m.
  - Gulli Linder, Visingsö
  - Bengt Eriksson
  - Tommy Clementzlor,
besökt Gökatorpet!
  - och flera...

Vingar över Ljungheden

Ett kapitel i svensk flyghistoria

Flyghistoriska Gruppen
Skillingaryd

Flygkartor 1930-tal, bl.a. ruttkartor som piloten rullade fram. Detalj Jönköping

Närmaste flygfyrar: Visingsö - Jkpg - Lerås

Bild 17

B1

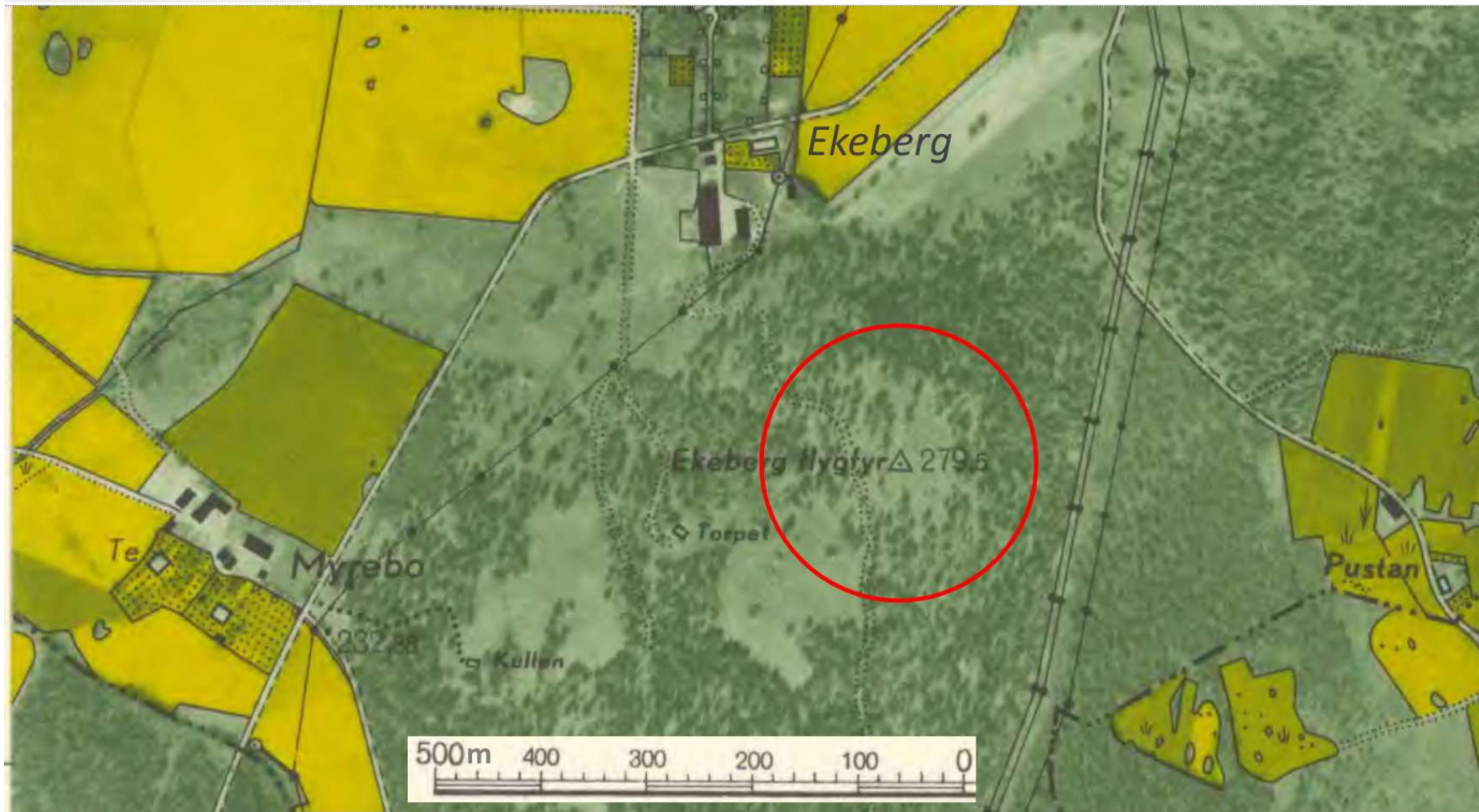
Bo; 2019-08-27

Ekonomisk karta 1954 – fyren kvar!

Filformat för visning av kartor/akter ● DjVu ○ PNG ⓘ

[Tillbaka till träfflistan](#) | [Ny sökning](#) | [Visa/dölj info](#) ▶

Ekonomisk karta, kartlagd 1954, från Lantmäteriet Historiska kartor på Internet

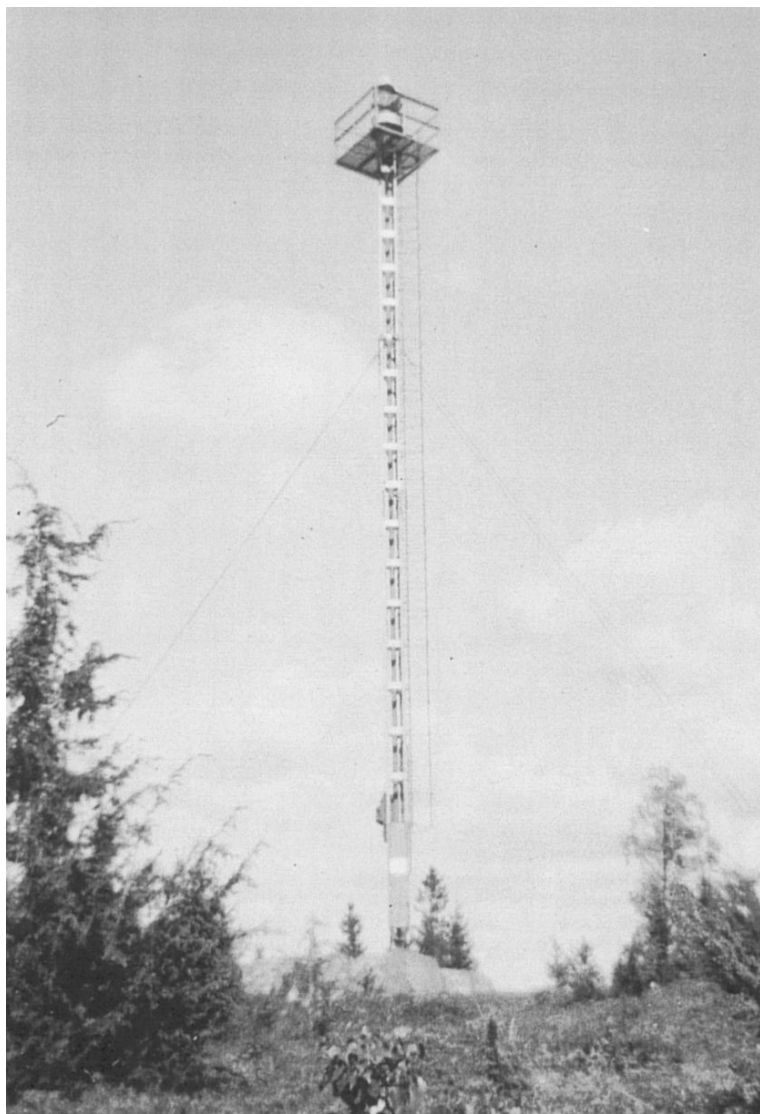

Vad är lycka? - Hitta fyra betongklumpar!

Inventering: Håkan Hedbjörk – även Hästholmen!

Flygfyr 113 Jönköping - 1930-tal + idag

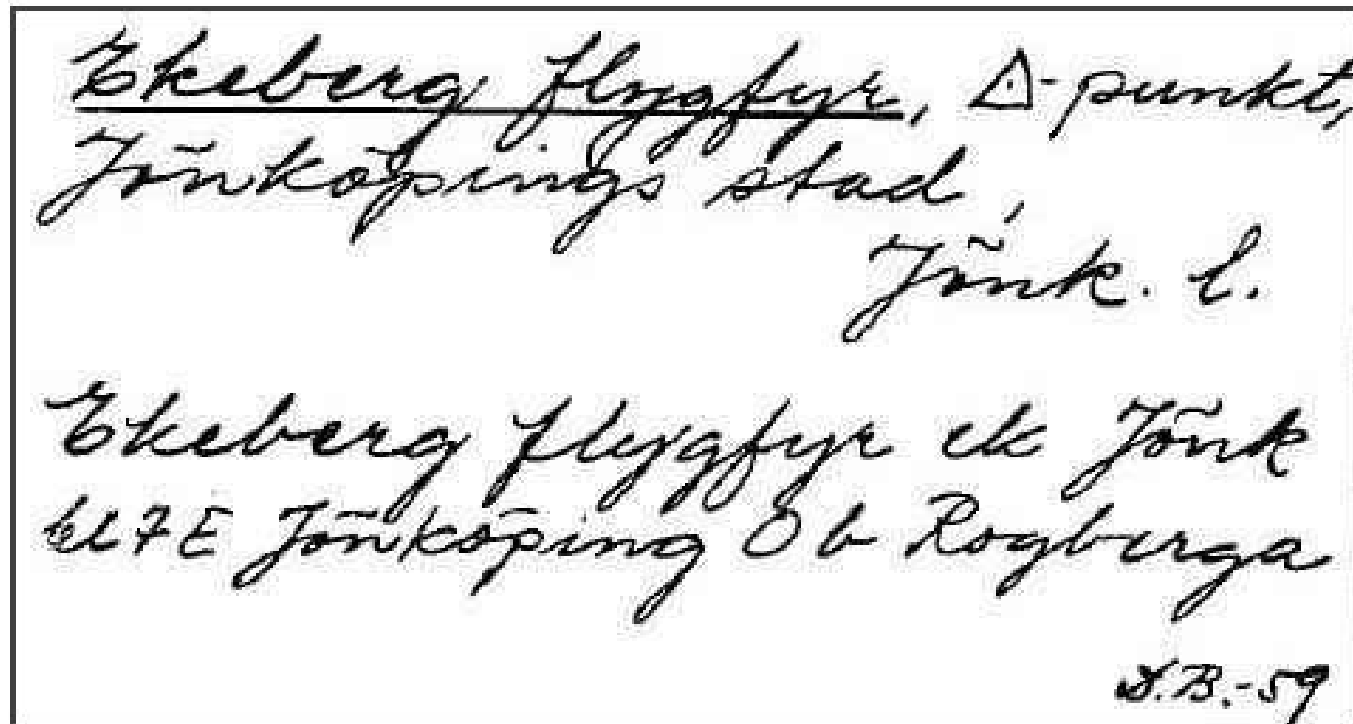

Ortnamnsregistret – min första sökträff!

Ekeberg flygfyr

Ortnamnsregistret, Institutet för språk och folkminne

http://www2.sofi.se/SOFIU/topo1951/_cdweb

Fyr 115 Hagshult, vid triangelpunkt

Inventering Agne Rybeck, även Lerås, Värnamo, Feringe

Åland, Finland – vackra betongtorn
för flygfyrarna. Här Iniö.

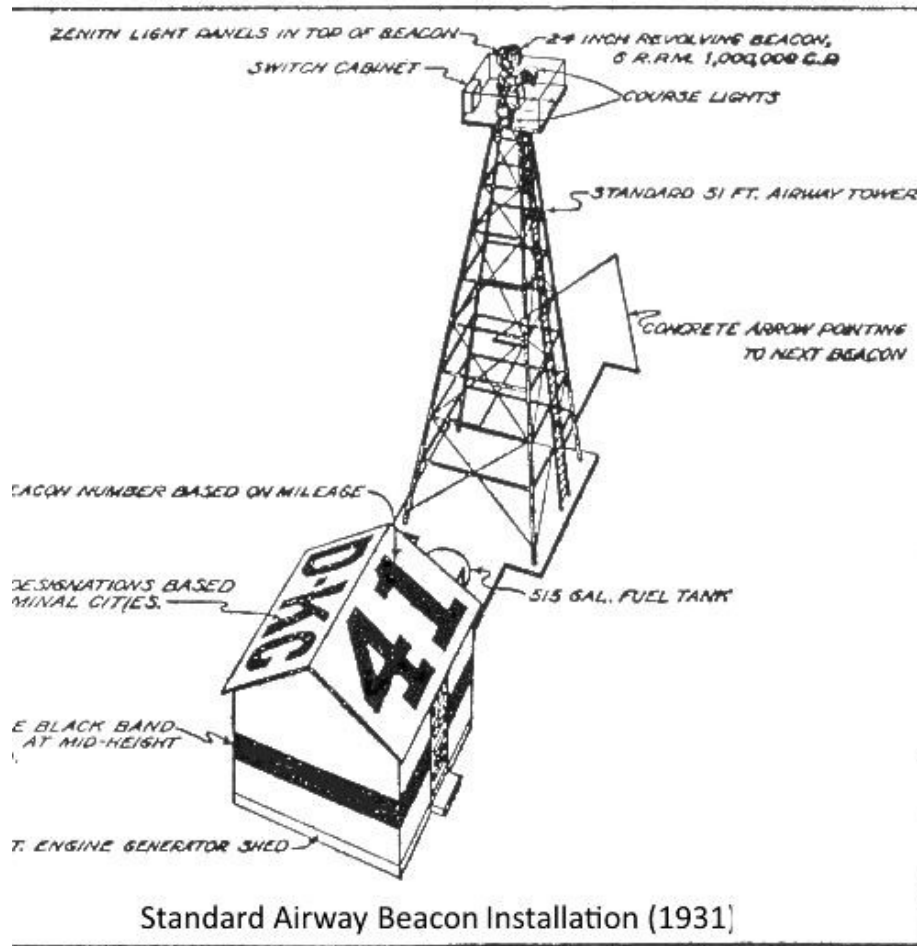

Berlin-Königsberg, efter VK2 i Polen,
med många master bevarade!

Optiska fyrrar – sedan A/N-radiofyrrar

Film: SF Trafikflygning 1931

- Svart/vit stumfilm
- Texter visas för kort.
- Jag läser upp dem!
- Många flygfilmer gjordes på 1930-talet.
- Fler videor länkade på min webbplats.

Teknikutveckling 1920-1930-talen

Flygets "Gyllene årtionden"

- Flygplan – från trä, stålrör, vajer, tyg till helmetall och strömlinjeform
- Radioteknik – från telegrafi till telefoni, från markpejl till ADF ombord, och ILS
- USA – föregångare: ljusfyrrar, radiofyrrar, DC-3 även Tyskland: ILS, Telefunken, Junkersplan

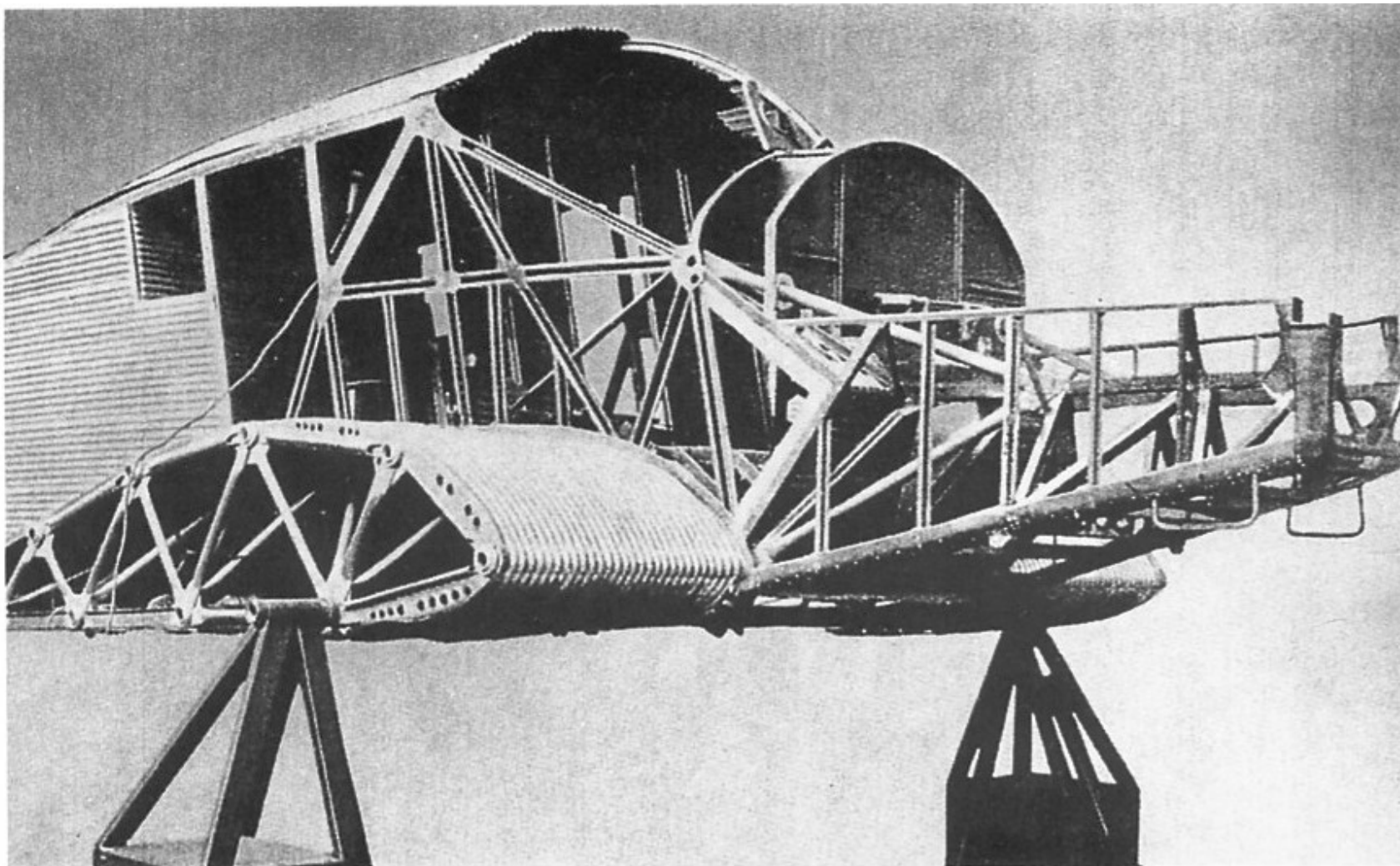
Teknikutveckling – 1920-1930-talen kallas de Gyllene åren. Jämför plan från 1916 och 1936:

DC-3, Vallentuna 2014.
- 16 okt 2019 **till Kina!**

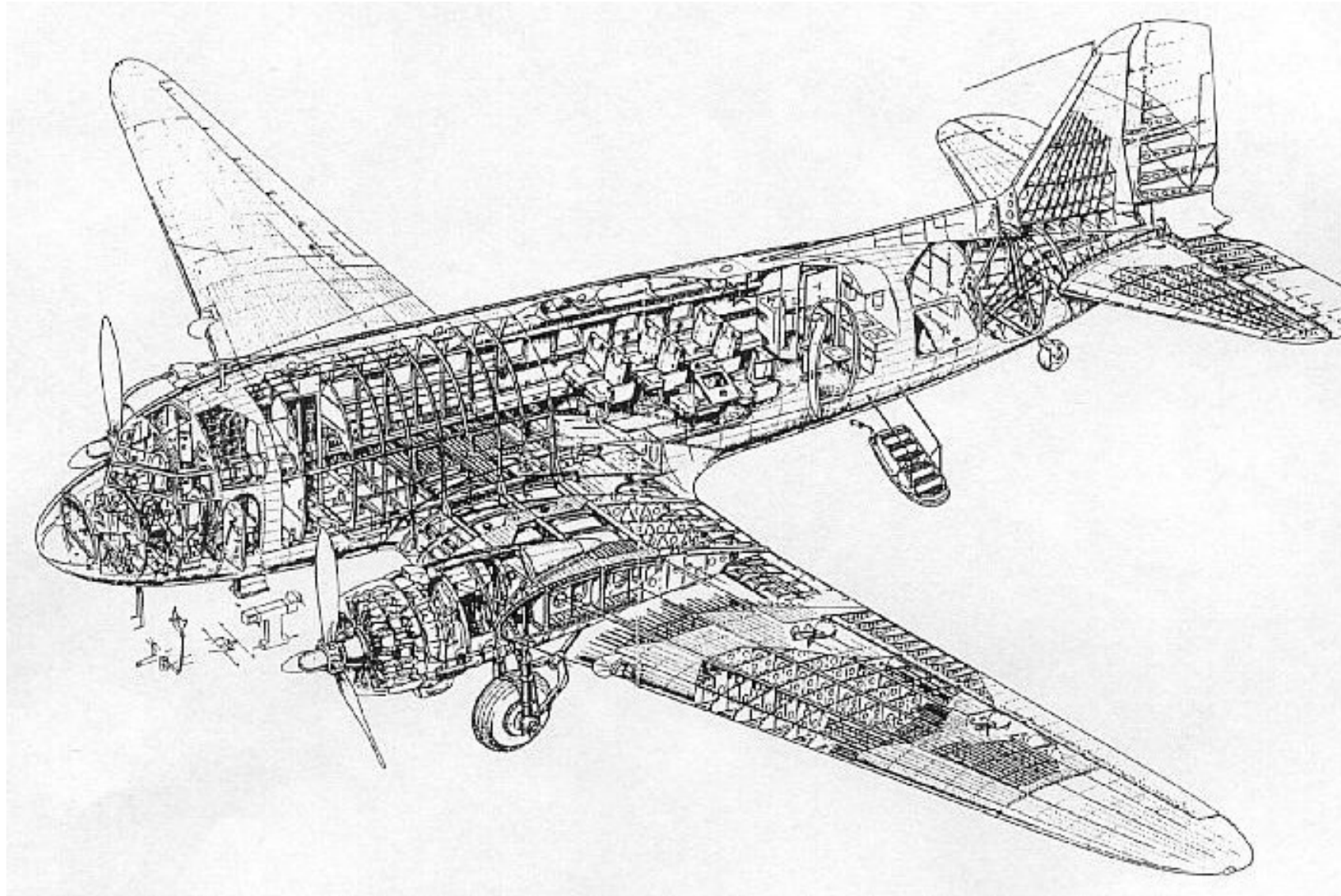
Junkers metallplan – duralumin, rörfackverk, korrugerade plåtar

Uppbyggnaden av F 13 ur två olika vinklar. Speciellt på den undre bilden framgår den för Junkers

DC-3 - framtidsplanet - 800+12000 tillverkade

Tips: Haynes *Owners Workshop Manual*

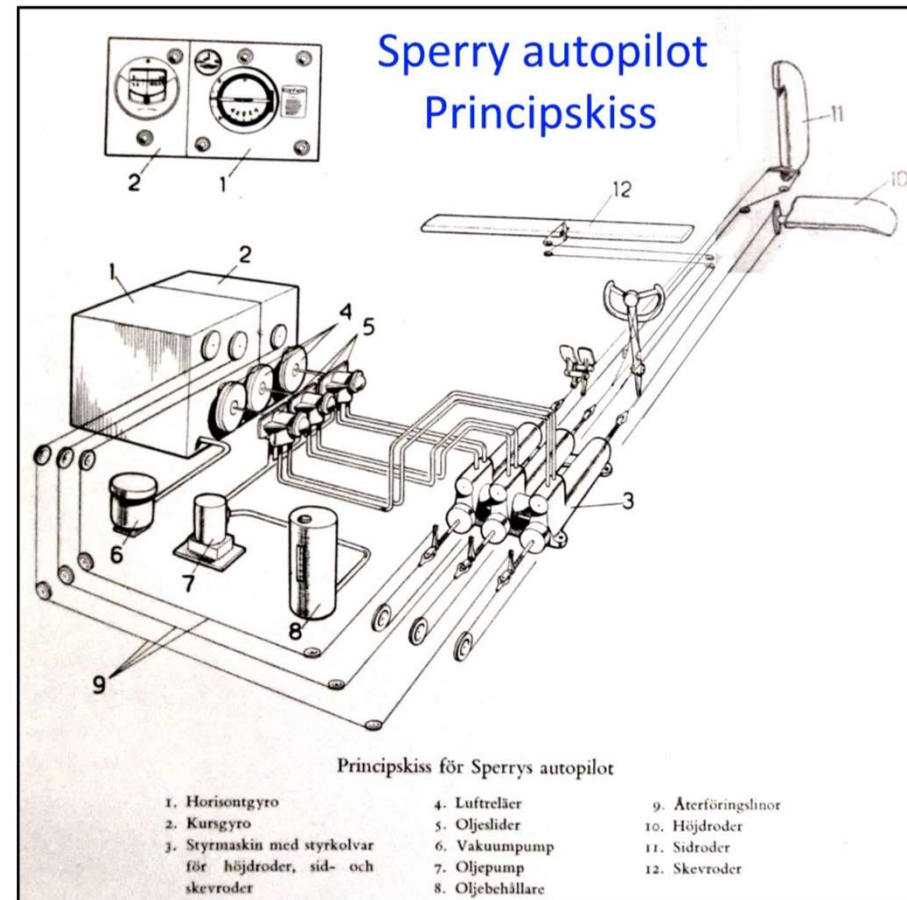
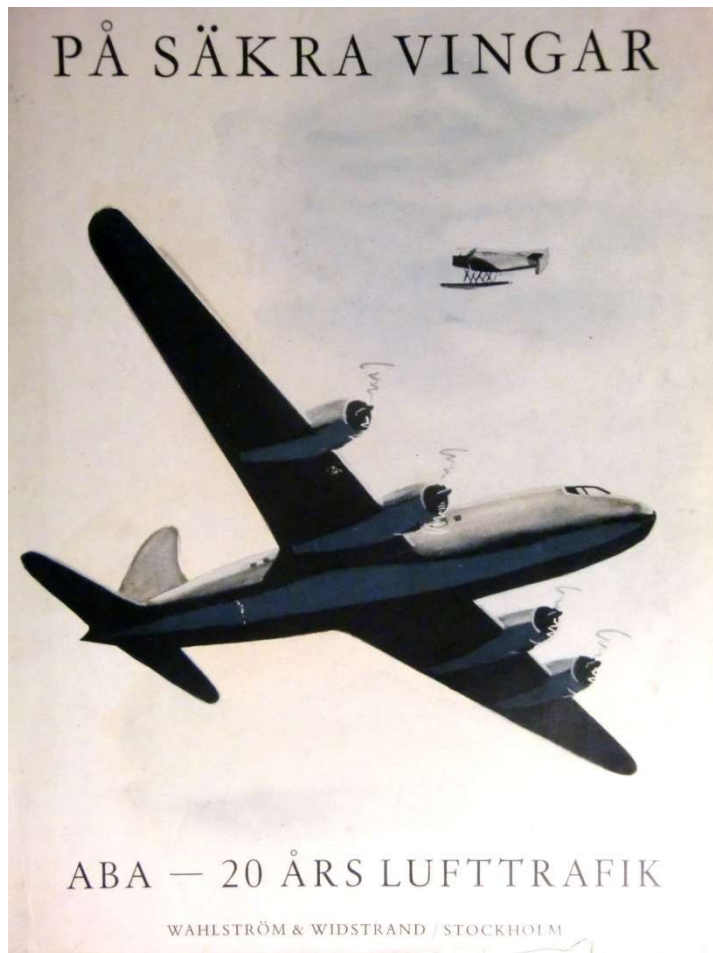

Teknikutveckling – cockpit från första världskriget resp. DC-3 som kom 1936

Bok "På säkra vingar. ABA 20år" Teknisk! (ska komma skannad på min webbplats! 2019)

Radioteknik – svårt, men kolla **antenn**er!

här med Jönköpings gamla flygplats (1935-1961)

- 1937 radio – 333kHz, 900m ”Långvåg”, telegrafi
- 1941 radiopejl – Adcock, 338/333 kHz, marktelegrafi till andra pejlstationer - korspejla!
- 1947/48 Kontrolltorn, KV-radio 3MHz 99m, telefoni
- 1949/1953 UKV-radio 116/121MHz 2.5m (VHF), UK-pejl, LV-sändaren blev NDB-fyr (några år)
- 1953 Instrumentlandning, ICAO reversal-procedure, ra-locators i Gisebo o. N Rocksjön
- 1957/58 ILS kurssändare (ej glidbane)

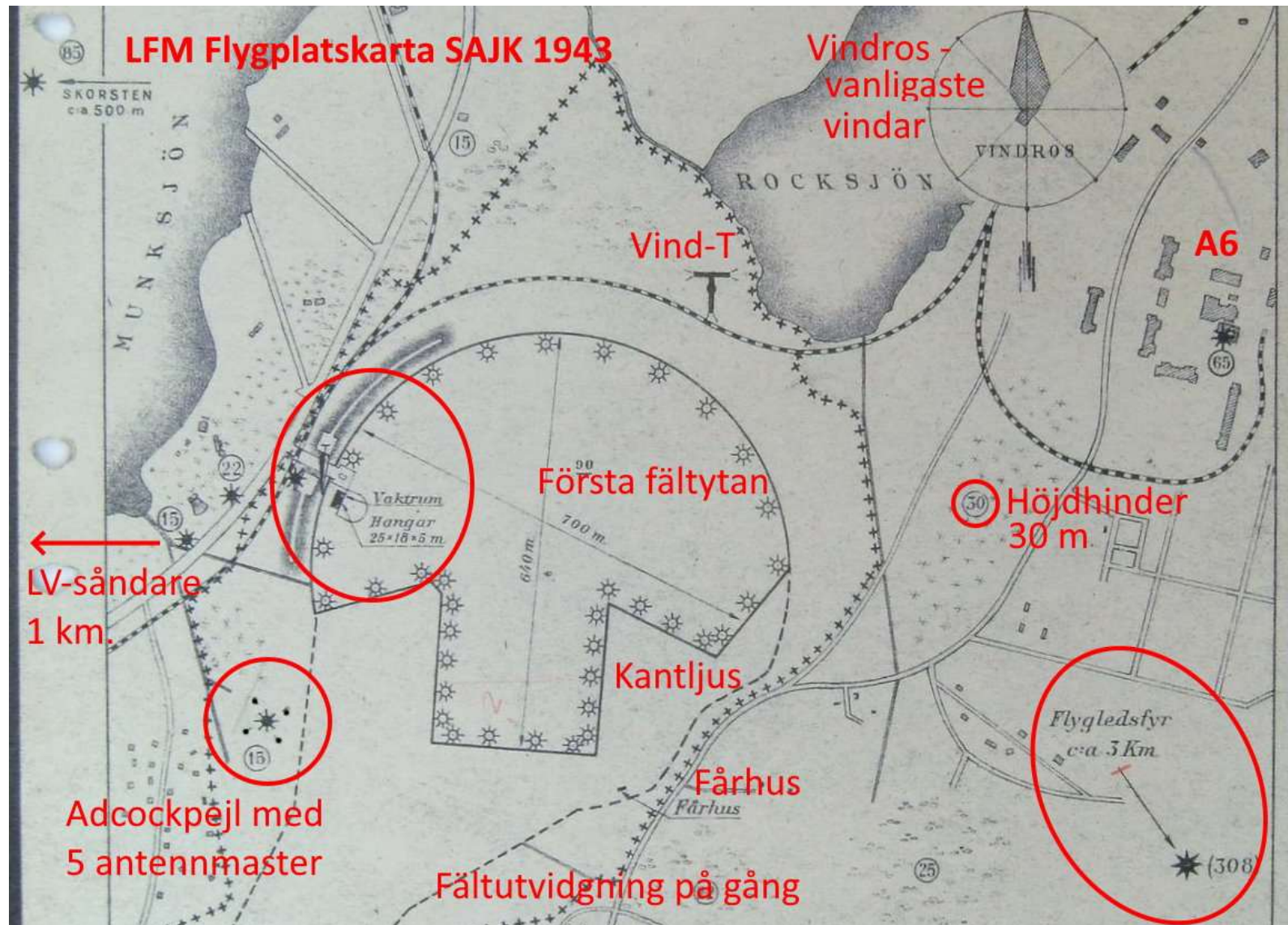
Fakta via LFS Flygplatskartor, nu hos Riksarkivet Arninge, se min webbplats!
Hjälp från Bertil Bengtsson Bollebygd, radiotekniker Torslanda.

Jönköpings gamla flygplats vid Rocksjön, invigd 1935

AK-arbete 1933-1935. Gräsfält. Sank mark - utfyllnad. Vaktrum, ej torn .

LFM Flygplatskartor, ny info många år

Radio "långvåg" 1930-talet, Jönköping

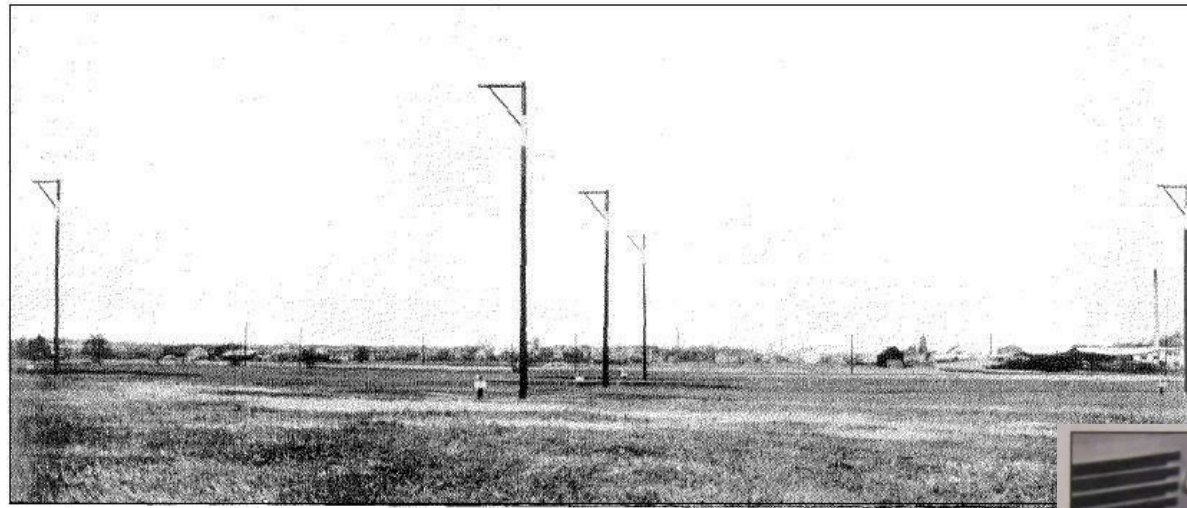
Detalj vänstra delen.
LV-sändare, antennmast

Mottagare i hangaren/vaktrum – **Foto sökes, där antenner syns.**

Sändare 1km V, vid Nimoverken, syd Munksjön. Den blev senare NDB en kort tid.

Adcockpejl, "Långvåg", Jkpg 1941

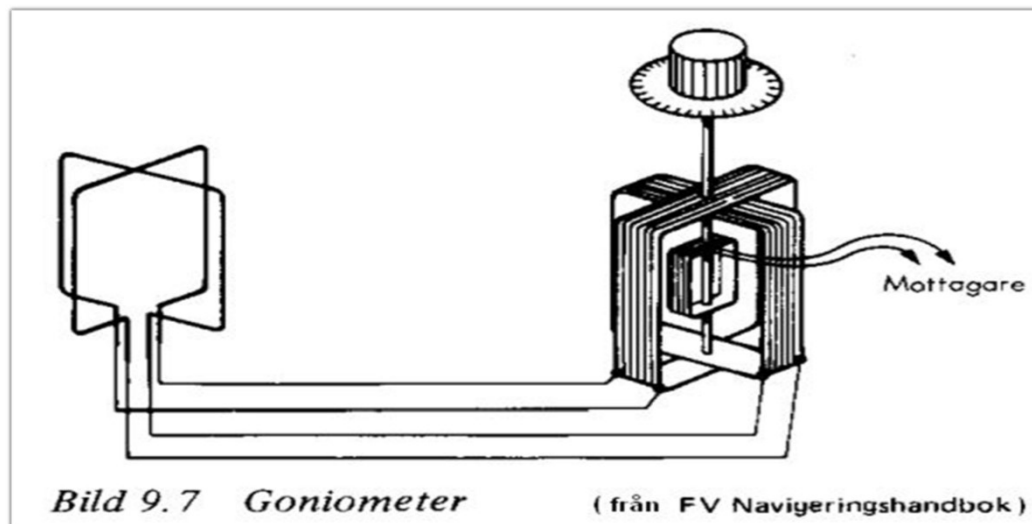
Adcock-pejl Norrköping

Fig. 13—Group of Five Aerials at Norrköping .

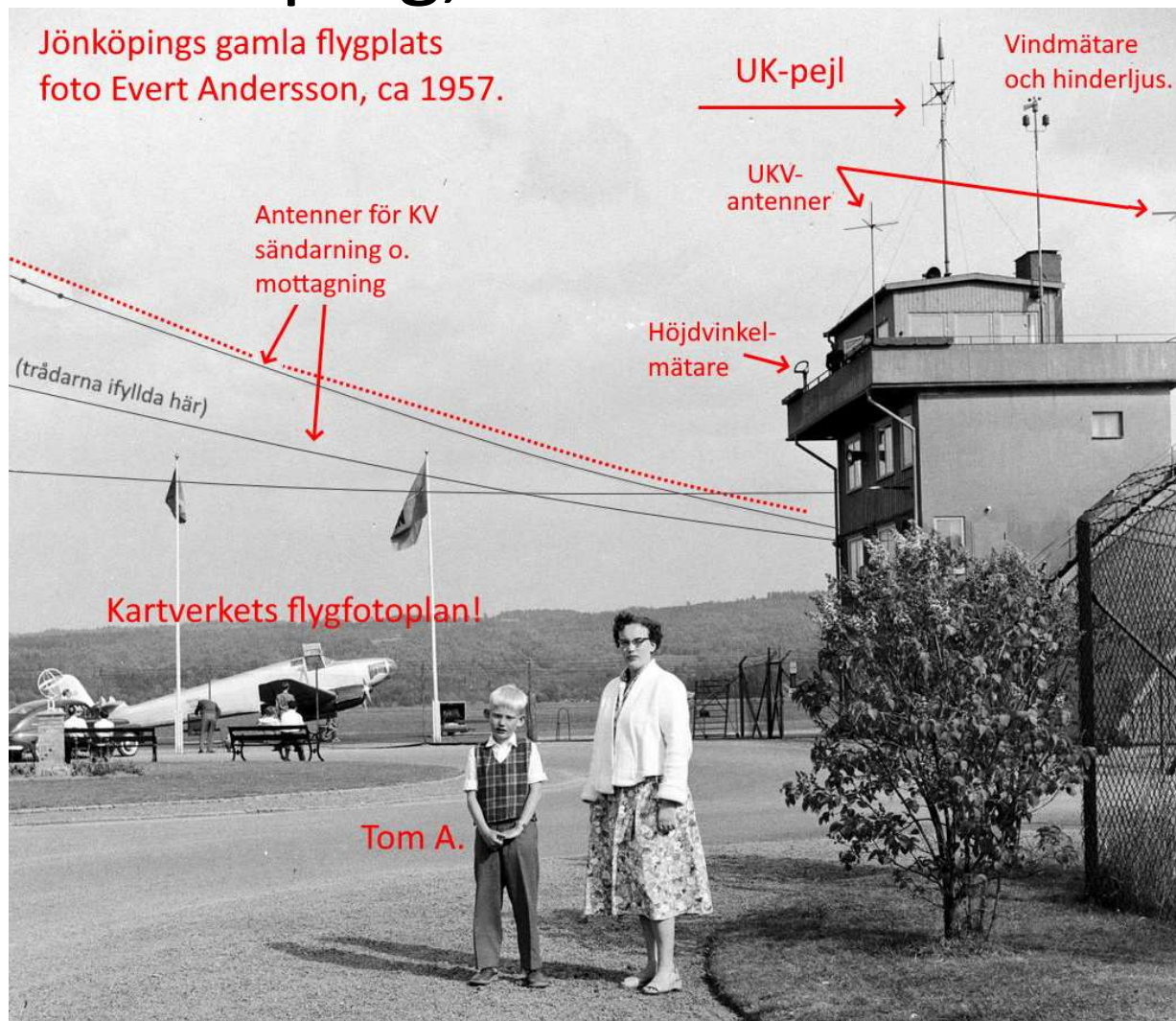
Foto Norrköping.

I Jönköping 300m syd
hangaren. **Foto sökes!**

Marktelegrafinät emellan!

Jönköping, tornet med radio-antenner, 1957

Stationschef C-G Rydelius vid UK-pejlen

Radio: Com - Pejl - NDB-fyr

NDB-fyr 1930-tal
och 1960-tal.
NDB även idag!

Flygleder 1955 med NDB-fyrar

Flygning Bromma till
Jönköping, via NDB i
- Vagnhärad och
- Överum.

Frånpejling Överum,
tills får in Gisebo.

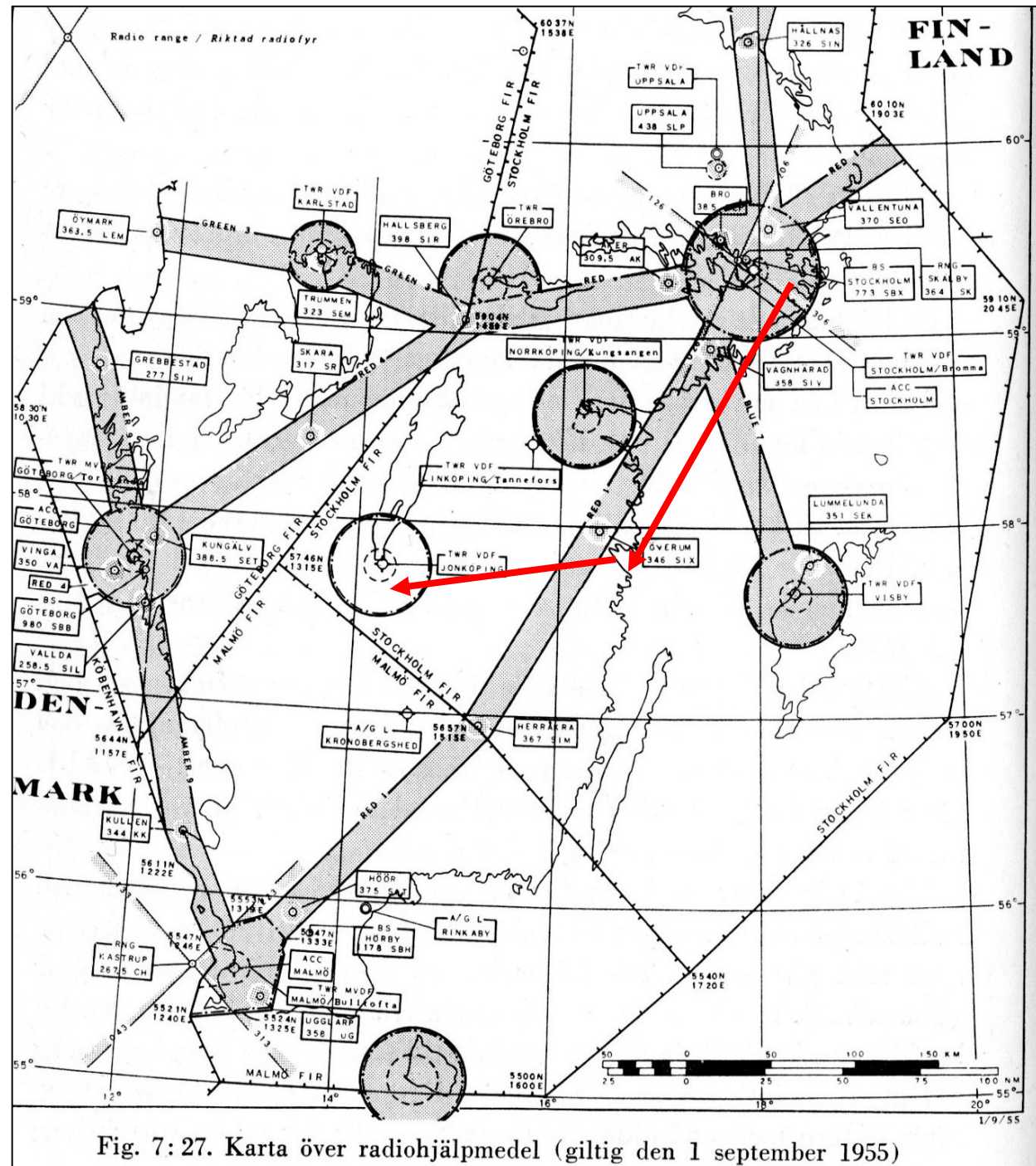
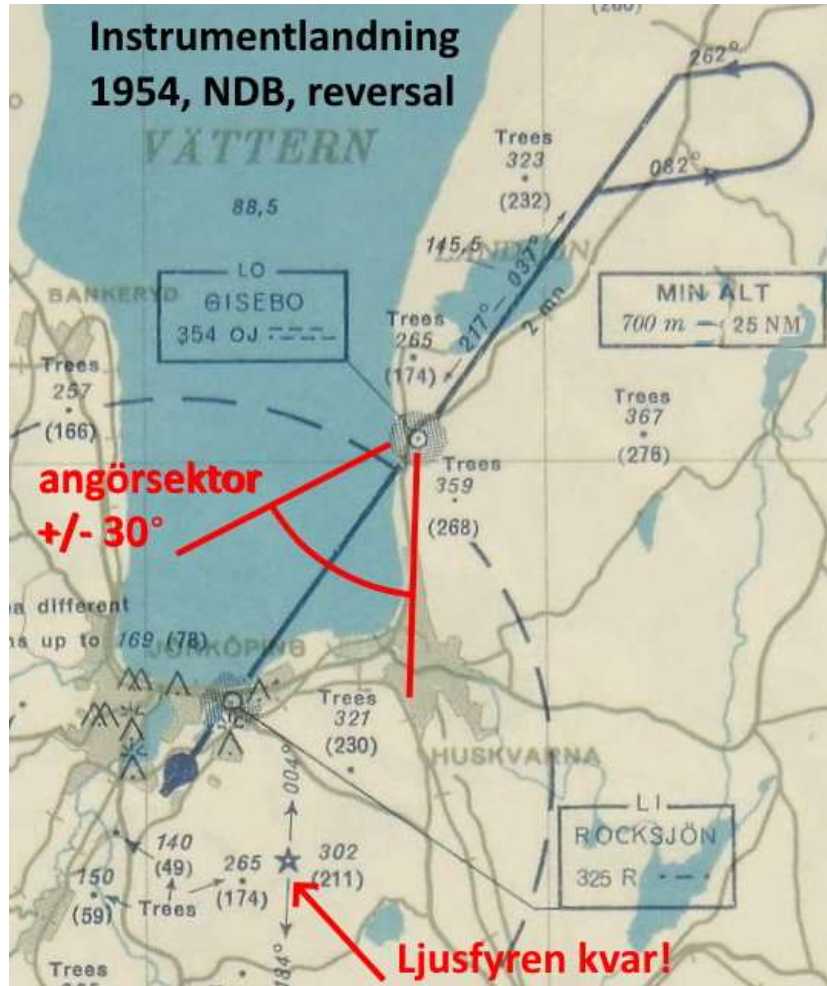
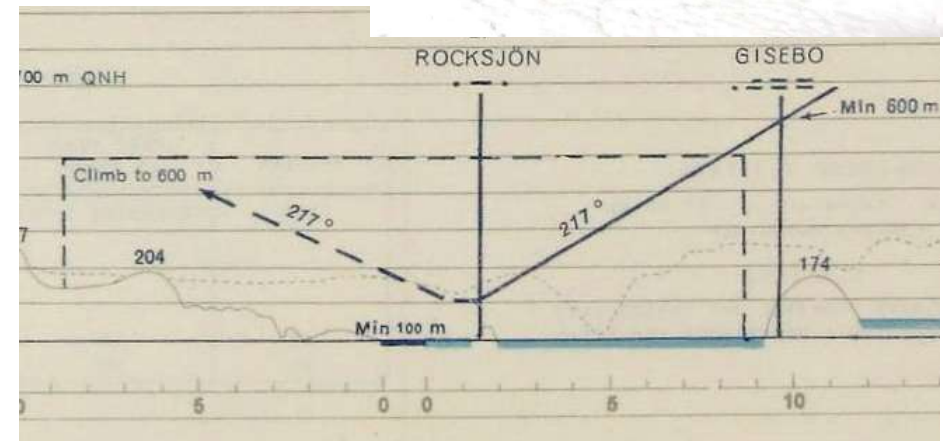

Fig. 7: 27. Karta över radiohjälpmedel (giltig den 1 september 1955)

1954 Första IFR landnings-procedur. Radio compass.

Locators:
GISEBO
354 kHz
ROCKSJÖN
325 kHz

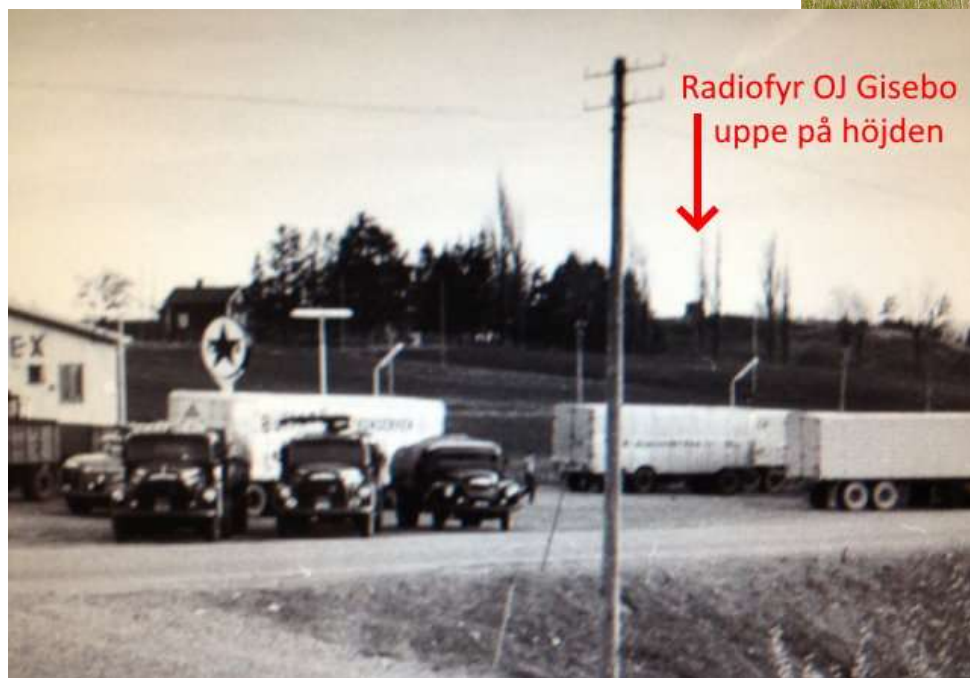

OBS Ljusfyren kvar 1954! - Anm. Reversals blev ersatta av Racetrack.
- Prova i flygsimulator! Svårt och intressant!

Inventering av radiofyr Gisebo

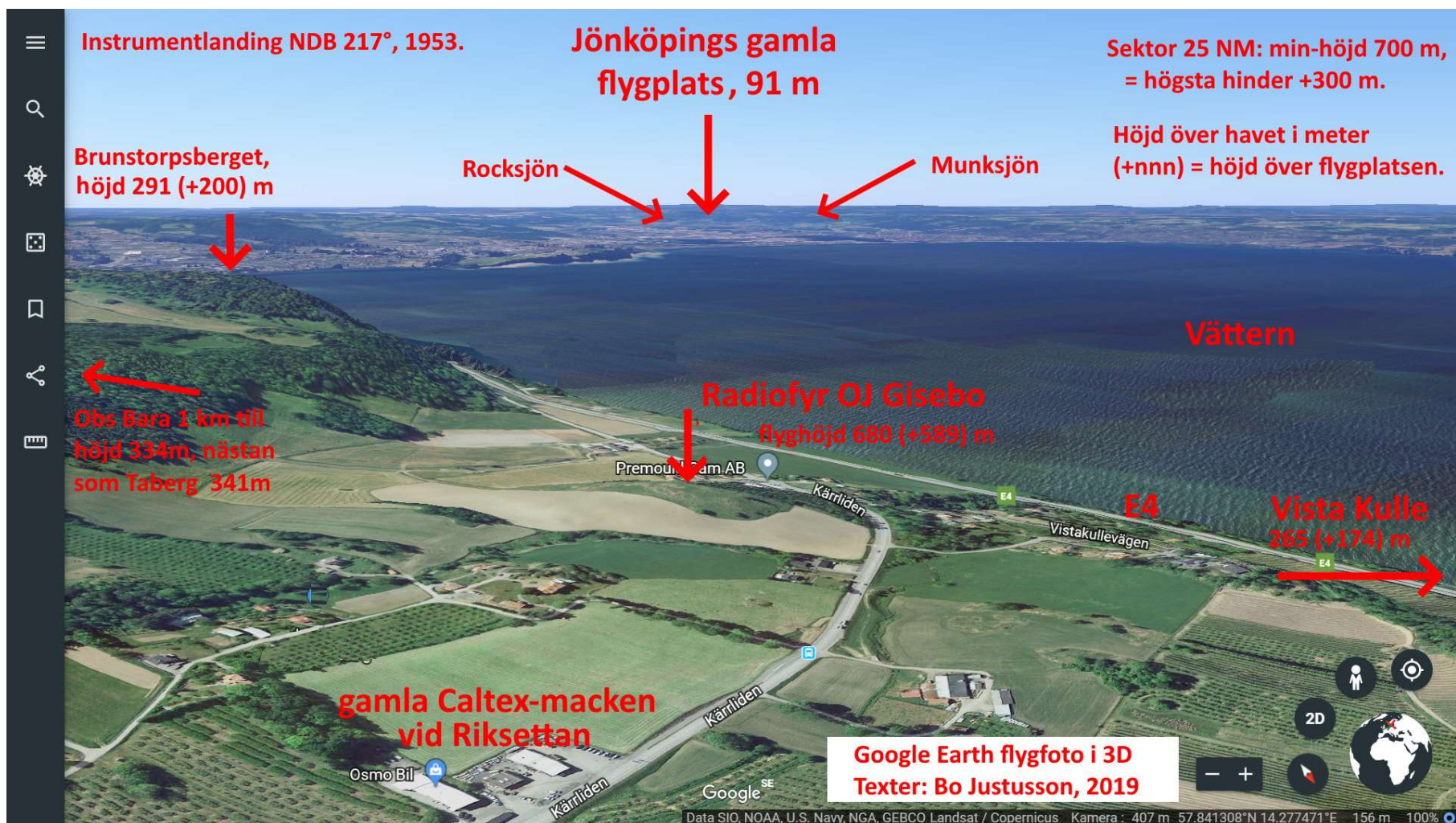
Gammalt foto från Caltex-macken vid gamla Riksettan.

Och foto idag uppifrån fyrens plats. Kvar bara en järnögla...

Foton och inventering:
Jerker Rosenqvist

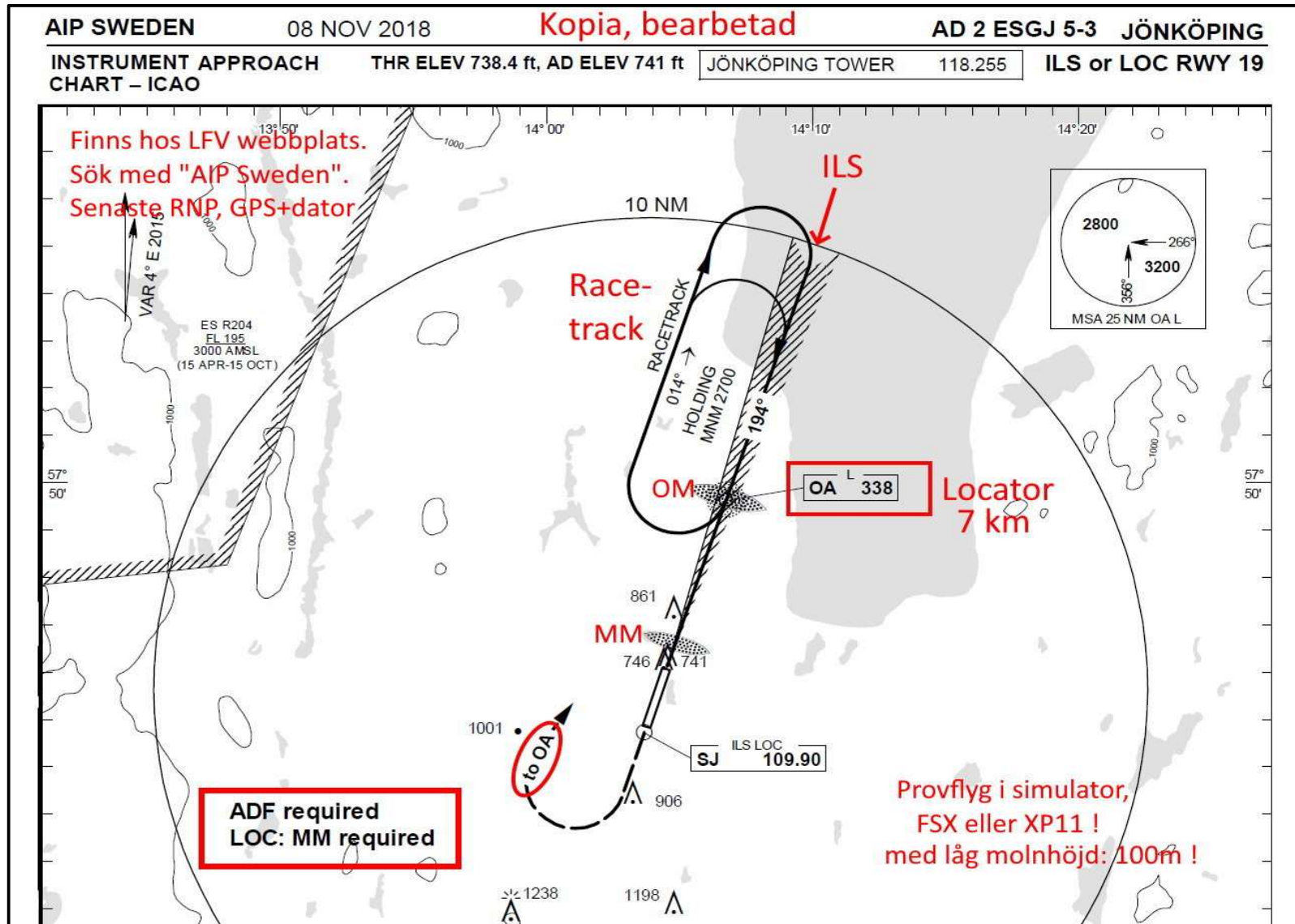
Google Earth - Över Gisebo på väg mot gamla fältet

Så har kan det se ut i nya Microsoft Flight Simulator 2020.
Anm. Höjduppgifterna t.v. lite justerade 2019-10-24.

Idag: ILS Landning på ESGJ Jönköping

- racetrack men ofta ger trafikledaren vectoring.

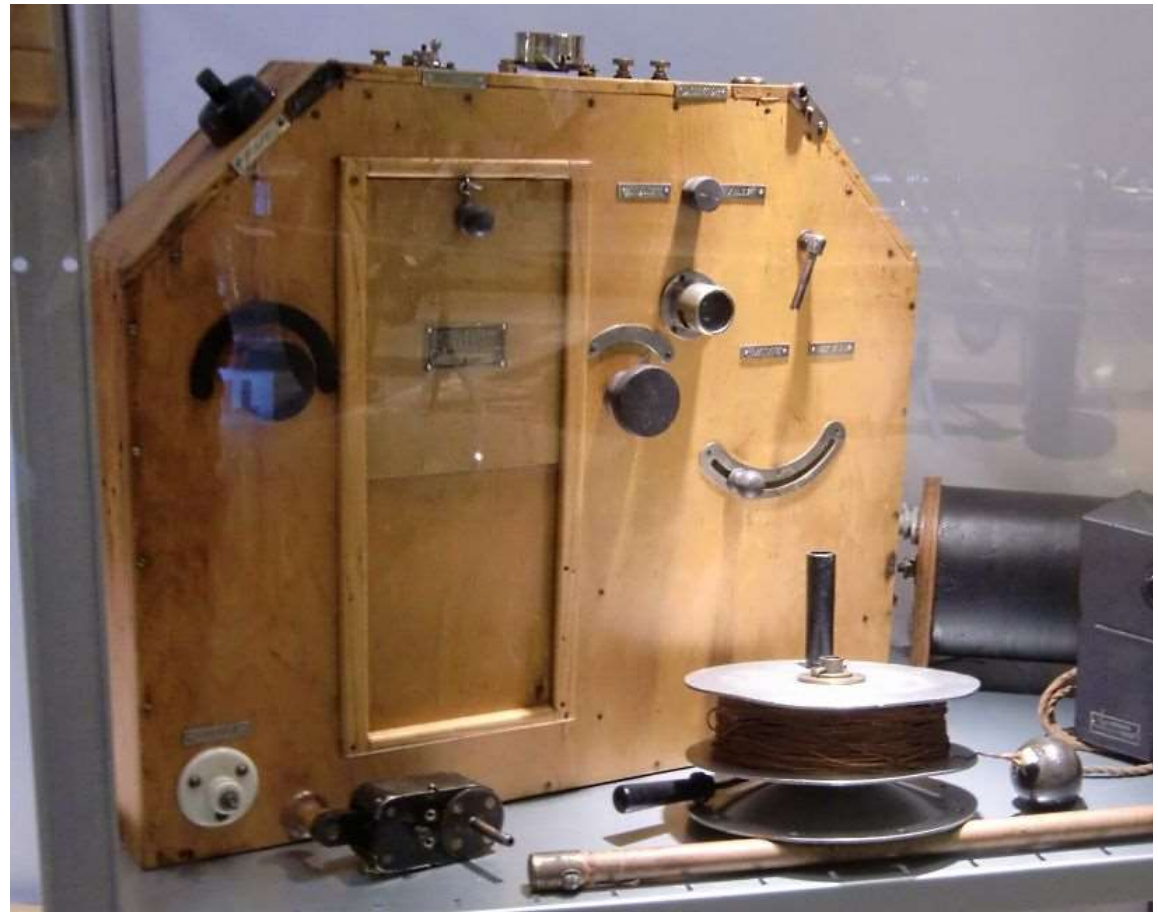
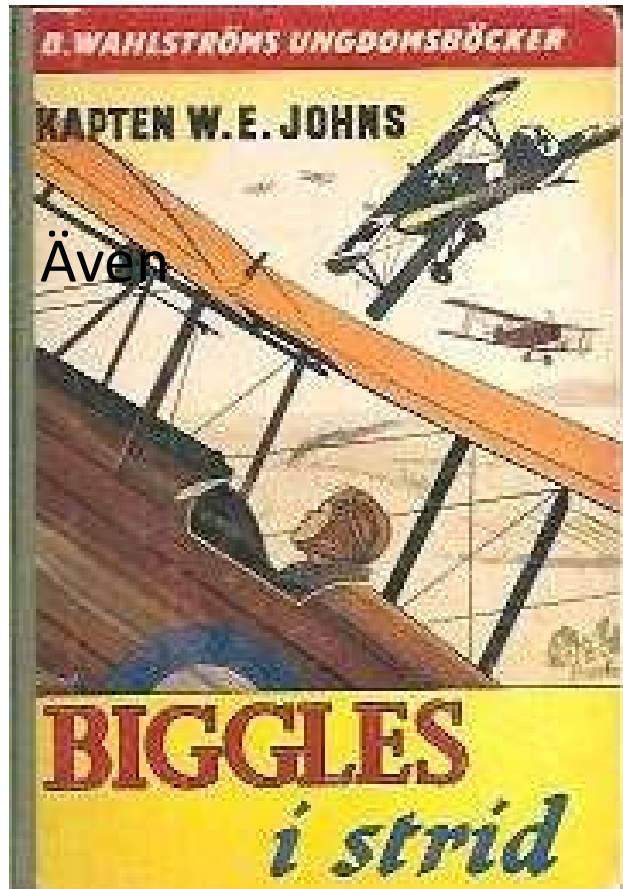
Flygplanens radioutrustning - VK1

Gnistsändare VK1, för eldledning av artilleri m/17. FVM.

Skildras i *"Biggles i strid"* – dokumentärt underlag! Ej ra-mottagare!

VK1 även i *"Biggles, stridsflygaren"* och *"Biggles åter i elden"*.

-- OBS Rullarna är **släpantenner**, rullades ut, för långvåg! --

Flygplanens pejlar – 1930-1950-tal

Loop-antenn på cockpit.
Vreds av radiooperatör.
Ju52 1934 på Bulltofta.

Loop-antenn med motor.
I kåpa, till ADF, 1939.
Automatic Direction Finder.

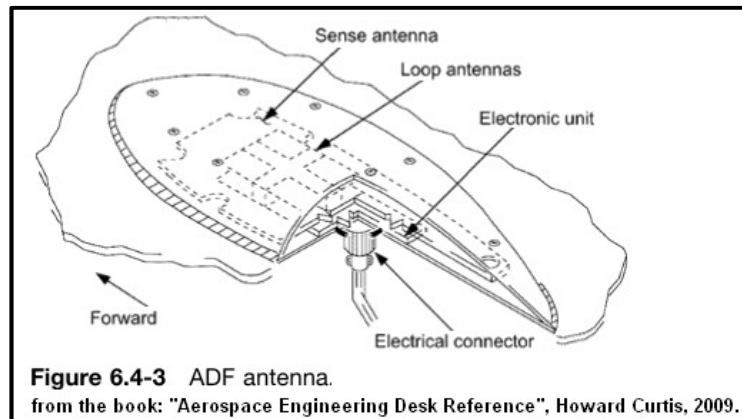

29 Tunnan ADF-pejl, 1950
pejlspole, manöverlåda.
Smidigt enligt Valter Ju.

Moderna pejlar – ombord och mark

Vit dosa med två korslagda antennspolar. (foto inuti sökes!) och RMI-instrument.

VHF-pejl, ILS glidbane- och kurssändare

Hur var det att flyga på Jönköping?

Prova i flygsimulator X-Plane 11.

DC-3 på gräs, banljus, tröskelljus, kantskärmar

DC-3 från AIRTACO, bildat 1950, tidningsflyg! In i Linjeflyg 1957.

Upplev ljusfyrrar i flygsimulator X-Plane 11! På väg norrut mot fyren, Vättern i bakgrunden

X-Plane 11 addons: Flygfyrar och Junkers F13, old cockpit, Bo Ju.

I simulator: väster om flygfältet, mot söder.
Notera: Fyren och banljus. Inga gatuljus!

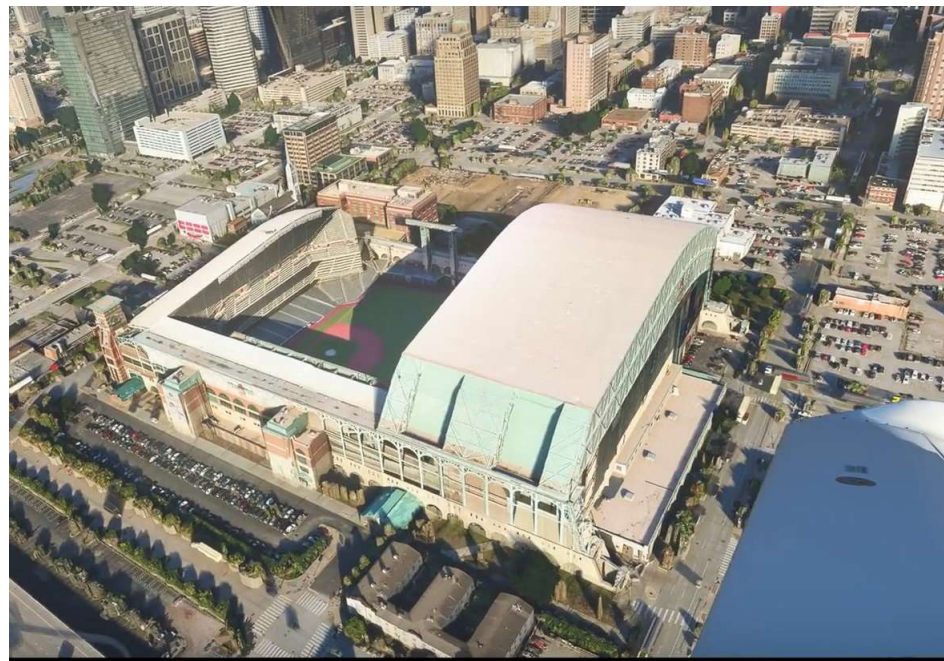

Flygsimulatorer använder GIS-data: höjddata, flyg/satellitfoton, byggnader

- i aerofly fs 2, över Schweiz

MS Flight Sim 2020, preview

Tänk er sedan detta med i Virtual Reality, dvs i VR-glasögon

Microsoft Flight Simulator - helt ny 2020!
Scenerier via GIS-data och Google Earth foton.
Här inflygning från norr mot gamla fältets plats

Nutida olyckor: 2012 C130 Kebnekaise 2016 Postplan i Lappland

Komplicerade plan
kan ge svårtolkade
fel. Datorproblem.

Pilotskicklighet
lika viktig idag
som förr!

Webbplats: justus2.se/flyg

om fyrar, radio, kartor, simulatorer, videotips

C:\Users\Bo\... Flyg - Bo. X Jönköpingsfly IAIP - ESGJ JÖ Sök arkiv - NAD
www.justus2.se/flyg/

Flyg - Bo Justusson - www.justus2.se/flyg • in_English

• Flygsimulatorer

..FS2020, aeroflyFS2, XPlane11, autopilot, scenerier, cockpit-sim..

• Flyg gammaldags i sim!

• Alla Nyheter

• Historik nattpostflyg, fyrar
• Teknik, luftleder, fyrar

• Gamla Flygkartor

Routekartor:
- Stockholm-Malmö-Göteb.
- Finland, USA

- Luftleder
- Flygplatskartor

• Tidiga flygplatser

• Radiofyrar

- Pejlr, NDB, VOR
- Radio ersatte ljus~1950
- Luftleder, kartor

NYHETER - något nytt varje månad!

Sept-okt 2019 • Jönköpings gamla flygplats
Utveckling 1935-1961 visad med Luftfartsmyndighetens kartor, och foton.

Obs! Föredrag 22 okt i Jönköping!

Flygplatskarta 1958

Hangaren byggs 1934

NY 8 Aug 2019 • ESSN Norrtälje i simulator
- scenerier för X-Plane 11 och FSX. - Flyg idag eller med gammaldags navigering.

NDB radiofyr, kHz, ID Optisk flygfyr
NDB Erken 383, ERK. Mariehamn
 Singsås
ESSN Norrtälje, Mellingeholm.
Räy 07/23

NY 30 Juli 2019 • Flight Simulator 2020 -
Microsoft har annonserat en helt ny version med modernt program, satellitdata, AI m.m. - Översikt

NY 21 Juli 2019 • Mystisk bevarad fyr på Flygvapenmuseum - okänt ursprung, rödmålad, luftledsmodell, extra lins, modern el. Kanske använd som sjöfartsfyr?

Flyg förr i tiden

om flygfyrar, postflyg, kartor av Bo Justusson

Ljusfyr från 1930-talet, för nattpostflyg →

• Flygfyrar i Norden per flygled:

- Stockholm-Jönköping
- Jönköping-Malmö
- Göteborg-Malmö

Fyrarna visade i Google Maps -

• med länkar till mina fyrsidor

- Stockholm-
- Mariehamn-
- Helsingfors

 Danmark: Kastrup - Rødbyhamn

 Om Postflyg og Luftfyret i Rødbyhavn

- Norrtälje flygfyr - Om reparationen! Lyser!
- Tändkulemotorer

 Tyskland-
 Holland

Bo Ju Startside och Kontakt:
• www.justus2.se
justusXownit.nu - byt X mot @

TIPS: Förstora text o bilder med "Ctrl +", återställ "Ctrl 0"

- Flygvideor
- Bevarade fyrar och flygplan
- Öppna frågor - Hjälps önskas!

SLUT – Att göra:

- Besök fyrplatser: Ekeberg och Gisebo, och på nya flygplatsen: ILS, Locator,...
- Kolla min webbsida
- Läs böcker "Biggles i strid" (eng. 1938) och "På säkra vingar ABA 25 år" (1944)
- Kolla gamla och nya filmer – tips på min webbplats.
- Besök "Dalénmuseet" i Stenstorp. Allt om AGA!
- Flygsimulator – X-Plane 11, FSX 2020, AFS2